

FÖRENINGEN STOR-STOCKHOLMS KOLONITRÄDGÅRDAR

Kolonisternas Hus, Hornsbergs Strand 20, 112 17 Stockholm
Ordf. Lennart Pöppel, mobil 0708-77 47 20

2016-03-28

Stockholms stadsbyggnadskontor
Registraturen
Box 8314
104 20 Stockholm

Synpunkter på förslag till "Program för centrala Bromma", Dnr 2010-20840

Föreningen Stor-Stockholms Koloniträdgårdar – FSSK inlämnar härmed sina synpunkter på ovan nämnda planförslag. FSSK är samverkansorgan för hela Stockholms Koloniträdgårdsrörelse och företräder mer än 70 olika koloniträdgårdsföreningar inom Stockholms stad med mer än 7000 medlemmar och deras familjer. Trots att FSSK av fullmäktige anses företräda kolonirörelsens intressen och regelbundet för samverkanssamtal med staden bl. a i det av fullmäktige tillsatta "Forum för koloniträdgårdar", har detta ärende inte delgetts oss direkt. Vi finner det anmärkningsvärt och önskar att Stadsbyggnadsnämnden i fortsättningen översänder alla handlingar gällande stadsbyggnadsärenden som tydligt berör koloniträdgårdsverksamheten till FSSK för att inhämta den samlade koloniträdgårdsrörelsens synpunkter.

FSSK vill med följande synpunkter komplettera de av berörda medlemsföreningar insända yttranden kring programförslaget och ställer sig tillfullo bakom de av föreningarna framförda synpunkterna.

Koloniträdgårdsverksamheten i Stockholm

Stockholms stad har en lång och stolt tradition vad avser koloniträdgårdsverksamheten i staden. I huvudsak kan sägas att koloniträdgårdarna uppstod i början av förra seklet kring år 1900. Rörelsen växte kraftigt och utvecklades i hela staden för att ge främst stadens mindre bemedlade invånare möjlighet att odla grönsaker och frukt och möjliggöra vistelse i en mer hälsobringande miljö än stadens täta bostadskvarter. Särskilt under de båda krigsperioderna spelade verksamheten en betydande roll för livsmedelsförsörjningen i staden. Tillsammans med medlemmarna i koloniträdgårdsföreningarna utvecklade staden verksamheten till ett betydande inslag i stadens verksamheter. Ända fram till stadsdelsnämndsreformen fanns ett särskilt kommunalt kontor som handlade denna verksamhet. Under 1970-talet utvecklades särskilda modeller för hur verksamheterna skulle utformas och skötas i staden. I huvudsak har dessa former kunnat bibehållas även efter stadsdelsnämndsreformen och den senaste omförhandlingen av gällande avtal och regler. Stockholms regelverk för koloniträdgårdsverksamheten innebär att även mindre bemedlade Stockholmare kan delta och att koloniområdena är öppna parkområden för alla stadens invånare och besökare.

Koloniträdgårdar och odlingslotter - ett verktyg för att uppnå viktiga samhällsmål

Att ha tillgång till en trädgård, odlingslott eller koloniträdgård är naturligtvis en stor tillgång för de tätortsbor som så önskar. Men det har också upprepade gånger slagits fast av beslutsfattare i stat och kommuner samt av olika forskare att det är en samhällsnyttig verksamhet som bedrivs i koloniträdgårdsföreningarna. Koloniträdgårdsrörelsen är en mer än hundraårig folkrörelse och en allmännyttig ideell organisation som grundades med sociala ambitioner som främsta drivkraft. Vår verksamhet formas av idéer om folkhälsa, sundhet, gemenskap, rekreation, livsmedelsförsörjning och civil beredskap. Vi vill särskilt framhålla följande punkter som visar koloniträdgårdsrörelsens samhällsnytta:

* *Trivselsvärden i staden.* Vi förordar att koloniområdena är öppna för allmänheten och att de därmed utgör ett inslag i stadens grönstruktur. De är därigenom uppskattade promenadområden för många som bor i staden förutom att de utgör ett rekreationsområde för kolonisterna. Trädgårdsverksamheten är ett värdefullt komplement till stadens bostadsområden och en del av stadens park- och naturmiljö.

* *Främjar ekologisk livsstil.* Att själv odla köksväxter, frukt och bär och kompostera avfallet är att i sin egen livsföring kunna tillämpa en ökad medvetenhet i miljöfrågor. Trädgården kan bli en länk

mellan landsbygdens odlingslandskap och livet i tätorten och göra kretsloppstänkandet begripligt. Trädgårdsodlingen är därför en inkörsport till en ekologiskt rimligare livsstil och ett långsiktigt hållbart modernt samhälle.

* *Främjar biologisk mångfald i staden.* Intensivt odlade trädgårdar är biotoper med en mångfald och artrikedom som är unik i staden. Koloniområden, hemträdgårdar, parker och naturområden kan i ett medvetet planeringsarbete formas till en sammanhängande grönstruktur i staden. Många trädgårdar är levande genbanker med ett otal kulturväxter som odlas vidare i generationer.

* *Ett instrument i friskvård och äldreomsorg.* Trädgårdsodling i liten skala betyder frisk luft, lagom motion, ett levande intresse att dela med likasinnade i sin omgivning, bidrag till en näringsriktig kost, trivsel och skönhet i närmiljön. Koloniträdgårdarna ger förutsättningar för en social samvaro över generationsgränser. Mycket av det som man på olika sätt försöker åstadkomma i friskvård, rehabilitering och äldreomsorg finns inbyggt i koloniträdgårdsverksamheten.

* *Stärker kulturell identitet och bidrar till integration.* I koloniträdgårdsområdena möts människor med olika bakgrund och från olika kulturer kring ett gemensamt intresse. Här förmedlas odlingskunskap och kultur genom praktisk samverkan. Många invandrare har fört in nya element i vår trädgårdskultur och ges en bättre möjlighet till integration genom arbetet kring det gemensamma trädgårdsintresset i koloniträdgårdarna.

* *En skola i närmedemokrati.* Koloniområdena förvaltas normalt av en förening bildad av alla områdets kolonister. Föreningen är den självklara basen för studier, fester och andra arrangemang. I verksamheten får medlemmarna erfarenhet av att på demokratisk väg lösa konflikter och ta gemensamt ansvar. För många nya medborgare är koloniföreningen den första kontakten med svensk föreningstradition.

* *Bidrar till livsmedelsförsörjningen.* Det kan idag kännas främmande att tänka på trädgårdarna som en resurs i folkhushållet. Faktum är ändå att fritidsodlingen står för en icke obetydlig del av de köksväxter, frukter och bär som konsumeras. Ur beredskapssynpunkt kan det också vara viktigt att det inte bara finns odlingsmark tillgänglig, utan att det också finns elementära kunskaper om odling liksom en levande fritidsodling.

* *Främjar ett långsiktigt hållbart samhälle.* Trädgårdarna är en inkörsport till en ekologiskt rimligare livsstil och har betydelse för en miljövänlig och säker livsmedelsproduktion. Detta är viktiga komponenter för en långsiktigt hållbar stad.

Koloniträdgårdsverksamheten i "Program för centrala Bromma"

Inom planområdet finns idag ett stort antal av Stockholms koloniträdgårdar. Ca 730 stuglotter och 50 odlingslotter blir direkt berörda av planförslaget. Det betyder att närmare 4000 stockholmares odlingsintresse, sommarvistelse, rekreationsmöjligheter och sociala nätverk kan komma att påverkas.

Vi förstår emellertid att Stockholm idag står inför en stor utmaning att bygga nya bostäder och skapa nya bostadsområden för alla dem som flyttar in. Samtidigt är emellertid stadens målsättning att "Stockholm ska utvecklas hållbart ur ekologiskt, ekonomiskt och socialt perspektiv" och att visionen är "Ett Stockholm för alla". Denna vision lyfter fram fyra teman, med beskrivningar av de kvaliteter som ska utmärka Stockholm år 2040: Ett Stockholm som håller samman; Ett klimatsmart Stockholm; Ett ekonomiskt hållbart Stockholm; Ett demokratiskt hållbart Stockholm." (sid 7 i programförslaget) Det borde innebära att staden önskar bygga bostäder som på lång sikt kan ge dess invånare en god social och miljöanpassad standard med möjlighet för mänskliga möten över generationsgränser och ekonomiska gränser liksom etniska olikheter. Vi tror att det i den visionen måste rymmas tillgång till odlingsytor, trädgårdsaktiviteter, föreningsverksamhet, park- och naturmiljöer. En sådan bostadsmiljö anser vi är grundläggande för ett framtida långsiktigt ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbart samhälle. Koloniträdgårdsverksamheten kan vara ett viktigt inslag och en tillgång i en sådan tätbefolkad stadsmiljö. Stockholms koloniträdgårdsföreningar och dess medlemmar vill vara en resurs för den framtida staden och dess invånare i strävandena mot en mänskovanlig och ekologiskt hållbar tätort. Intresset för trädgårdsverksamhet och för aktiviteter i park- och naturmiljöer har kraftigt tilltagit under de senaste 20 åren. Koloniträdgårdsföreningarna i Stockholm ser det i form av ytterst långa intresse-

listor med invånare som önskar få tillgång till en stads- och bostadsnära sådan verksamhet. På senare år har nya former av så kallad "stadsodling" tillkommit oftast som ett tecken på att tillgången till koloniträdgårdar eller fritidsträdgårdar/odlingslotter är så begränsad och att invånarna i ännu högre grad vill skapa gröna trädgårdsmiljöer nära sina bostäder och i de tätbebyggda bostadsområdena.

I programförslaget anser vi därför att den i området befintliga koloniträdgårdsverksamheten i alltför liten grad beskrivits och utretts. En ordentlig genomlysning av verksamhetens betydelse för områdets karaktär, miljö, luftkvalitet, ekologiska, biologiska och kulturhistoriska värde borde tillfogats programförslaget. Utifrån en sådan beskrivning borde programmet även innehålla ett flertal olika konsekvensbeskrivningar för hur hänsyn kan tas till koloniträdgårdsverksamheten i samband med skapandet av nya bostadsområden och vägdragningar i och omkring de befintliga områdena.

Vi kan endast på några ställen i programförslaget finna antydningar till sådana analyser.

På sid 12 sägs " *Med utgångspunkt ur naturlandskapets kvaliteter, odlingstraditionen i koloniområdena och det befintliga nätet av gator och promenadvägar utvecklas en ny stadsbygd i norra Riksby.* "

På sid 27, " *Stadsparken, aktivitetsstråket och koloniområdena är viktiga utgångspunkter när bebyggelsen och kvarterstrukturen planeras och gestaltas.* ",

På sid 39, " *Koloniområdena utgör viktiga samband i grönstrukturen och bidrar till variation i programområdets gröna miljöer med sin växtrikedom och blomsterprakt.* " samt " *Främst i norra Riksby utgör förekomsten av ädellövträd och sammanhängande barrskogsområden samt koloniområdena viktiga spridningssamband och livsmiljöer för insekter och fåglar.* "

På sid 42, " *Glia koloniområde och Kortenslunds koloniområde är båda utpekade som kulturhistoriskt värdefulla miljöer.* "

På sid 43 – 44 görs en kortfattad historisk tillbakablick över koloniträdgårdarna i Bromma varvid konstateras att Stadsmuseet anser områdena som kulturhistoriskt värdefulla. I detta avsnitt beskrivs emellertid koloniträdgårdarna samtidigt som ett hinder för " *att utnyttja det kollektivtrafiknära läget och utveckla programområdet till en tät, sammanhållen och hållbar stadsmiljö* "

Vi vänder oss kraftigt mot denna senare värderande och nedlåtande beskrivning av ett för många Stockholmare viktigt och uppskattat inslag i stadsmiljön. Likväl som man normalt inte beskriver vare sig villaområden eller bostadskvarter på detta sätt och ifrågasätter deras existens borde man inte tillåta en sådan skrivning i programförslaget. Dessutom är det vår uppfattning att koloniträdgårdsområdena är nödvändiga för att säkerställa en långsiktigt hållbar stadsmiljö och för att upprätthålla viktiga ekologiska spridningskorridorer.

På sid 52 finns en kort beskrivning av konsekvenserna av programförslaget gällande koloniträdgårdarna. " *Genom att integrera koloniområdena i den nya bebyggelsestrukturen kan de på ett tydligare sätt än idag bli en del av de rekreativa ytorna i centrala Bromma. Området kring stora delar av koloniområdena är idag obebyggda. Med föreslagna bebyggelse förändras karaktären från naturlandskap till stadsbygd vilket påverkar den rekreativa upplevelsen för de som vistas i området idag.* "

På sid 53 kommer till slut en längre konsekvensbeskrivning gällande koloniområdena. I detta stycke konstateras bl a " *Ny bebyggelse i tre till fem våningar föreslås i anslutning till stugorna vilket kommer att innebära stora kontraster vad gäller skala och medföra betydande förändringar i stadsbilden. Ett begränsat antal kolonistugor i centrala lägen kommer att behöva flyttas om alla delar av programförslaget ska kunna genomföras, till exempel då nya gator ska anläggas och ledningar för vatten och avlopp ska dras fram.* "

Samtidigt sägs i detta stycke att " *Koloniområdena kommer att ha betydelse i byggandet av en hållbar stad och bidra med viktiga kvaliteter i stadsmiljön. Genom att integrera koloniområdena i den nya bebyggelsestrukturen kan de bli mer tillgängliga för allmänheten och på ett tydligare sätt än idag bli en del av de rekreativa ytorna i centrala Bromma. I ett tätare Stockholm kommer behovet av rekrea-*

tionsområden bli allt större och i det perspektivet kan koloniområdena spela en viktig roll. Den ursprungliga idén om kolonilotten som en möjlighet för trångbodda stadsbor att odla sina egna grönsaker kan i framtiden få en renässans genom det ökade intresset för stadsnära odling.”

Men även att *”Med den utveckling vi idag ser i Stockholm med en allt större bostadsbrist kan framtiden innebära intressekonflikter och svåra avväganden mellan behovet av att å ena sidan förtäta i goda kommunikationslägen för att skapa fler bostäder och å andra sidan värna koloniområdenas kulturhistoriska värden samt respektera den enskilde individens engagemang och arbetsinsatser på den egna lotten.”*

Vi anser att denna slutliga konsekvensbeskrivning innehåller ett flertal motsägelser och vittnar om en ogenomtänkt och okunnig beskrivning och slutledning. De i planförslaget framförda förslagen innebär inte enbart att ett ”begränsat” antal kolonistugor måste flyttas utan att det drabbar ett stort antal stugor och kolonilotter genom förslagen om att öppna flera lokalgator genom koloniområdena för genomfartstrafik. Förslag som vi anser är helt oacceptabla och onödiga eftersom tillfarten till de planerade nya bostadsområdena kan ske genom att anlägga bilvägar utanför koloniområdena. Vi kan acceptera att vägarna i koloniområdena öppnas för gång- och cykeltrafik från de nya bostadsområdena eftersom detta rimmar med vår syn på koloniträdgårdsområdenas roll i staden. Likaså kan planförslaget omformas så att större delen av parkmiljöerna intill de planerade bostadshusen förläggs till marker mellan bostadshusen och koloniområdena. T ex torde det vara lämpligare att bebygga den gamla hårdgjorda och exploaterade landningsbanan med bostadshus istället för att lägga ner ett stort arbete på att omvandla den till en parkmiljö.

Planförslaget i den beskrivna formen kommer att påverka koloniområdena kraftigt. Vi är inte ovilliga att acceptera ett stort antal kommande förändringar om de säkerställer koloniområdenas existens och betydelse i området. Men om koloniträdgårdarna skall upprätthålla sin betydelse som viktiga gröna inslag i stadsmiljön krävs av planförslagen att hänsyn tas till möjligheterna att bedriva trädgårdsodling i koloniområdena och att man skyddar områden från genomfartstrafik med motorfordon. Vi vill åter framhålla att koloniträdgårdsverksamheten i Stockholm inte enbart utgör ett kulturhistoriskt värde eller ett privatekonomiskt värde för dem som idag är kolonister på områdena, utan att de är viktiga för storstadens långsiktiga ekologiska och mänskliga hållbarhet.

Vi finner det snarare anmärkningsvärt att programförslaget saknar förslag om att inrätta nya trädgårdar och odlingsområden trots att man idag vet att behovet av sådana snarare torde öka än minska i och med den kraftiga utbyggnaden av nya bostadsområden. Vi anser därför att man i planförslaget även borde utreda möjligheterna för att identifiera ytterligare områden för fritidsträdgårdar och för att bibehålla sådana. Det är svårt att ur planförslaget se hur detta påverkar fritidsträdgårdarna i Lillsjön och Grottparken.

Vi finner det nödvändigt att i förslaget även ta med frågan om hur invånarnas tillgång till trädgårdar och odlingsområden kan utvecklas och stärkas. Med hänvisning till den allt större efterfrågan av mark för egna trädgårdar och odlingar inom tätortsområdena under beteckningar som odlingslotter, fritidsträdgårdar, koloniträdgårdar och stadsodling anser vi att staden i samband med all planering av nya bostadsområden måste överväga att avsätta lämpliga markområden för sådan upplåtelse. Det kan behöva utarbetas en policy för hur staden i framtiden skall skapa goda förutsättningar för fler invånare att få möjlighet att odla och verka i en egen trädgård nära sitt bostadsområde.

Föreningen Stor-Stockholms Koloniträdgårdar

Lennart Pöppel
Ordförande
Tel hem 08-91 50 48
Mobil 0708-77 47 20
Kansli 08-618 70 56